

Η Εσωτερική Αξιολόγηση της Σχολικής Μονάδας εξ επόψεως δεοντολογίας

Ελληνική Εταιρεία Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης
Ημερίδα 19^{ης} Φεβρουαρίου 2022

**«Εσωτερική αξιολόγηση σχολικής μονάδας:
Σχεδιασμός δράσεων και αποτίμηση λειτουργιών»**

**Εισηγητής: Γεώργιος Τσίτας, Διδάκτωρ Ηθικής της
Εκπαιδευτικής Αξιολόγησης**

Για να είναι η αξιολόγηση ορθή,
από τεχνικής απόψεως, θα πρέπει να πληρούνται τα κριτήρια της
Εγκυρότητας, Αξιοπιστίας, Αντικειμενικότητας, Πρακτικότητας και Διακριτικότητας.

(Κασσωτάκης, 2013:106-112; Δημητρόπουλος, 2007:338; Καψάλης & Χανιωτάκης, 2015:166-182; Κωνσταντίνου, 2007:110).

Τι προτείνεται από το ΙΕΠ, για να εξασφαλιστούν τα παραπάνω κριτήρια;

Διάφορα εργαλεία (ποιοτικά και ποσοτικά) όπως:

- Το ερωτηματολόγιο
- Η συνέντευξη
- Οι ομάδες εστίασης
- Η παρατήρηση
- Η ανάλυση γραπτών τεκμηρίων – Ανάλυση περιεχομένου

...και διαδικασίες αναστοχασμού – ανατροφοδότησης (σύγκληση

Συλλόγου Διδασκόντων, ανατροφοδότηση από Συντονιστή):

- Κάθε πότε πραγματοποιούνται;
- Από ποιους ελέγχονται;
- Τι χρονοδιαγράμματα πρέπει να τηρούνται;

Για να είναι η αξιολόγηση ορθή, από ηθικής - δεοντολογικής επόψεως θα πρέπει να ισχύει ένα τουλάχιστον από τα παρακάτω:

(Newman & Brown, 1996:23)

Ηθικοί κανόνες	Διατυπώσεις συγκεκριμένων «πρέπει» και συχνότερα «δεν πρέπει» που αφορούν την αξιολόγηση.	Παράδειγμα: Να δίνεται ο Μέσος Όρος και η Διάμεσος όλων των σταθμισμένων τεστ που χρησιμοποιούνται στην αξιολόγηση.
Κώδικες Δεοντολογίας	Συλλογή κανόνων, που συνήθως υιοθετούνται και εγκρίνονται από μία επαγγελματική ομάδα.	Παράδειγμα: Ο Κώδικας Δεοντολογίας της Αμερικανικής Εταιρεία Εκπαιδευτικής Έρευνας και της Αμερικανικής Ψυχολογικής Εταιρείας.
Ηθικά Στάνταρντς	Παρόμοιοι με τους κανόνες, αλλά συνήθως με έμφαση στην ενδεδειγμένη συμπεριφορά.	Παράδειγμα: Πρέπει να διασφαλίζεται ότι όλοι οι εμπλεκόμενοι κατανοούν τους τεχνικούς όρους που χρησιμοποιούνται στην έκθεση αξιολόγησης.
Ηθικές Αρχές	Ευρύτερες από τους κανόνες και τους κώδικες παρέχουν καθοδήγηση όταν παρατηρείται σύγκρουση στους κανόνες ή όταν οι κανόνες δεν εξειδικεύονται στο συγκεκριμένο πλαίσιο.	Παράδειγμα: Αξιολογήστε τα προγράμματά σας, όπως θα επιθυμούσατε να αξιολογηθεί το πρόγραμμά σας.
Ηθικές Θεωρίες	Η αιτιολόγηση ή τα κριτήρια για τις ηθικές αποφάσεις. Η επιστήμη και η λογική για τη λήψη ηθικών αποφάσεων.	Παράδειγμα: Οι συνέπειες μιας πράξης καθορίζουν το τι συνιστά ηθική και τι ανήθικη συμπεριφορά.

Καίρια ερωτήματα:

- Έχουν όλοι οι εκπαιδευτικοί την τεχνογνωσία να αξιοποιήσουν στην πράξη τα παραπάνω εργαλεία;
- Το ΙΕΠ, λαμβάνοντας υπόψη τυχόν ελλείψεις, προτείνει διαφορετικές εκδοχές τους. Αυτό λύνει το πρόβλημα ή μήπως το επιτείνει διττά;

➤ Ενδεχόμενο 1. Οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν αυτούσια, χωρίς προσαρμογή τα εργαλεία.

Εύλογος προβληματισμός: τα «φασόν» εργαλεία μπορεί να οδηγήσουν στην «εκτροπή» των «φασόν» αποτελεσμάτων, σαν αυτά που συνέταξε η ΔΟΕ προκαλώντας την αντίδραση του Υπουργείου.

➤ Ενδεχόμενο 2. Επιβαρύνονται δυσανάλογα εκείνα τα μέλη των συλλόγων που μπορούν να διαχειριστούν τα εργαλεία.

Εύλογος προβληματισμός: τι επιπτώσεις μπορεί να έχει αυτό στη λειτουργία του σχολείου και στα αποτελέσματα της αξιολόγησης, πέραν του να γίνει η αξιολόγηση ερήμην του Συλλόγου;

Η πιθανή επιβάρυνση μέρους μόνο του εκπαιδευτικού προσωπικού φέρνει στην επιφάνεια εσωτερικά τους διλήμματα και ποικίλους προβληματισμούς, ανάλογα με τον επαγγελματισμό, τις πεποιθήσεις, τους φόβους και το ηθικό ποίον των εκπαιδευτικών...

Εύλογα ή παράλογα τα διλήμματα και ο προβληματισμοί; Για να αποφανθεί κανείς, πρέπει να ανατρέξει στη σχετική βιβλιογραφία...

- **Ruberti** (επίτροπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης 1994 - Δούκας, 2000:206)
Κίνδυνος, στο σύγχρονο ανταγωνιστικό πλαίσιο, η αυτοαξιολόγηση να οδηγεί στον αυτοθαυμασμό.
- **Johnston** (1989:511) Η αυτοαξιολόγηση είναι κατάλληλη για τη μάθηση, αλλά, όταν η κλίμακα αυξάνεται, τότε παράγει απειλή, περιχαράκωση και αυτοδικαίωση αντί για αναστοχασμό.
- **Dunning et al.** (2003) Μακάρια άγνοια της ανικανότητάς μας... συχνά, η λανθασμένη εκτίμηση των δυνατοτήτων μας... οδηγεί σε κρίσεις για τις επιδόσεις μας που έχουν ελάχιστη σχέση με τα πραγματικά μας επιτεύγματα.
- **Stufflebeam** (2001:20) Κίνδυνος τροποποίησης των αποτελεσμάτων μίας αξιολόγησης, και μάλιστα σε βαθμό εξαπάτησης, έτσι ώστε αυτά να ικανοποιούν τα κριτήρια που έχουν εξ αρχής τεθεί.
- **Μπαγάκης** (2021) Διαφορετική η αυτό-αξιολόγηση σχολικής μονάδας από την εσωτερική αξιολόγησή της.

Εύλογα ή παράλογα τα διλήμματα και ο προβληματισμοί; Για να αποφανθεί κανείς, πρέπει να ανατρέξει στη σχετική βιβλιογραφία...

- **Faubert (2009)** Δυσκολίες στην εφαρμογή της αξιολόγηση στα σχολεία (και αντικρουόμενα αποτελέσματα) εμφανίζονται σε όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ.
- **Brown et al (2021).** Υπέρ: αναστοχαστική και συνεργατική διαδικασία που προωθεί τη βελτίωση/ Κατά: έλλειψη χρόνου, γραφειοκρατία, καταχρηστική σύνδεση με την απολογισμικότητα, δυσκολία διαχείρισης των δεδομένων.
- **Carter & Dunning (2008)**
 - “οι αντιλήψεις που έχουν οι άνθρωποι για τις ικανότητές τους σχετίζονται με την πραγματική τους απόδοση... μόνο σε **μέτριο** βαθμό,
 - οι άνθρωποι τείνουν να έχουν **υπερβολική αυτοπεποίθηση** για τις ικανότητές τους, παρέχοντας ρόδινες κρίσεις... που δεν είναι ή δεν μπορούν να είναι αληθινές.
 - Συνήθως λαμβάνουμε **ασαφή ανατροφοδότηση** (αυτό που κάνουμε στα παιδιά ή στους γονείς όταν δεν θέλουμε να τους πούμε την αλήθεια) ή **παραλειπόμενη ανατροφοδότηση** (αυτά που δεν λέγονται επειδή εννοούνται, αλλά το ότι εννοούνται δεν σημαίνει ότι δεν πρέπει να λέγονται για να ενισχύονται)”.

Πού επαφίεται η ορθή εσωτερική αξιολόγηση - αυτοαξιολόγηση;
Στους ίδιους τους εκπαιδευτικούς ...και όχι μόνο!

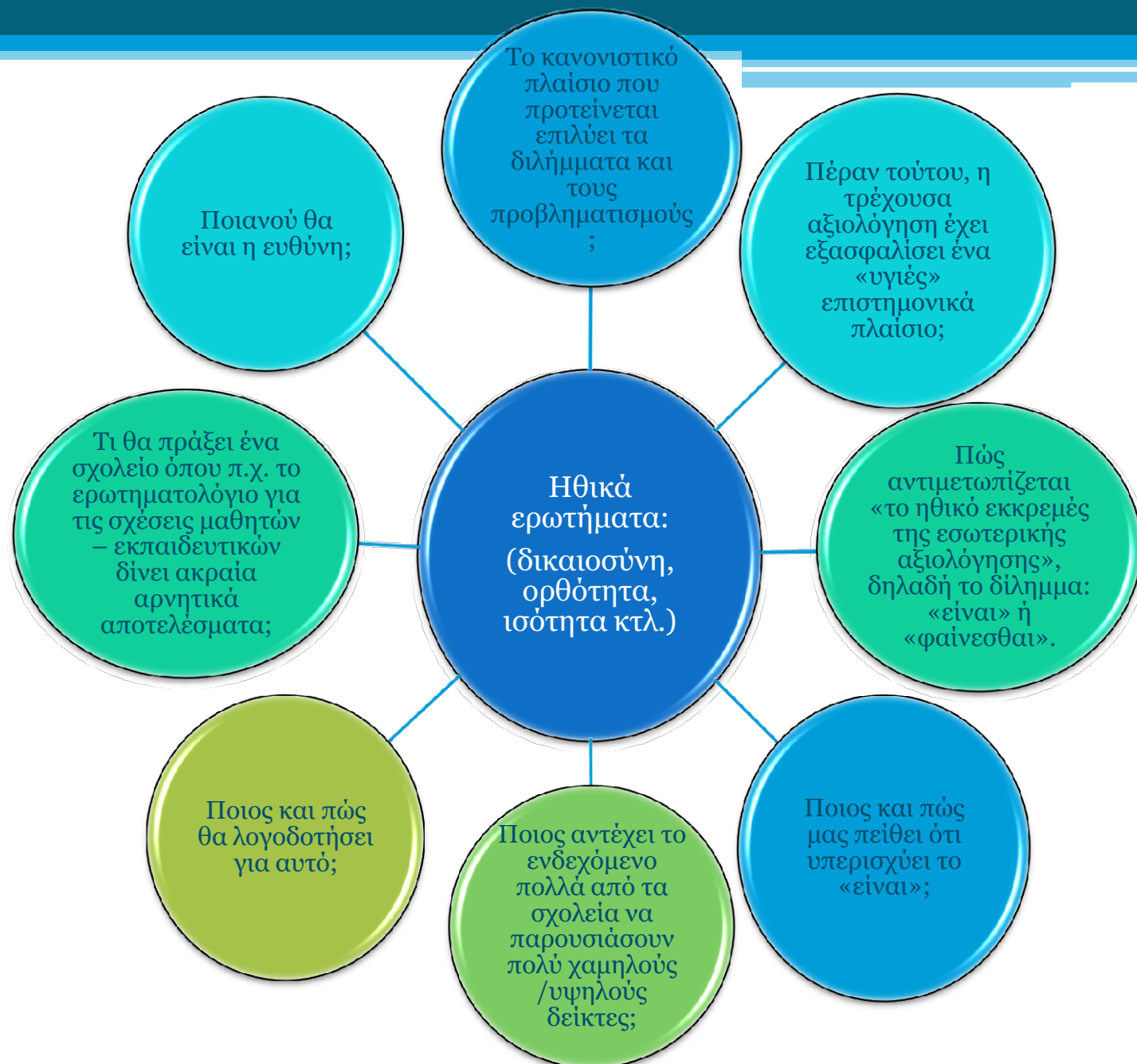
- Προϋποθέσεις ορθής εσωτερικής αξιολόγησης ή αυτοαξιολόγησης
Σχολικής Μονάδας – Κανονιστικό πλαίσιο (McNamara et al., 2021; Chapman and Sammons, 2013; Ofsted, 2000a και 2000b)

1. Σχετική επιμόρφωση διευθυντών.
2. Σχετική επιμόρφωση εκπαιδευτικών (ανεξαρτήτως προγενέστερης επιμόρφωσης).
3. Επαρκής χρόνος εμπλοκής στις διαδικασίες αυτοαξιολόγησης.
4. Εκπαίδευση στη SMART (Specific, Measurable, Attainable, Relevant, Timely) (Συγκεκριμένη, Μετρήσιμη, Εφικτή, Σχετική, και Έγκαιρη) στόχευση.
5. Αυστηρότητα για βελτίωση.
6. Διαμόρφωση από τα ίδια τα σχολεία απλών και ενσωματωμένων στη ρουτίνα τους διαδικασιών.
7. Συνυπολογισμός των απόψεων των ενδιαφερομένων.
8. Ετήσια αναθεώρηση των συμπερασμάτων που να περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τον αντίκτυπο της δράσης της στους μαθητές (οι ισχυρισμοί και η καταγραφή πρωτοβουλιών δεν βοηθούν).

Πού επαφίεται η ορθή εσωτερική αξιολόγηση - αυτοαξιολόγηση;
Στους ίδιους τους εκπαιδευτικούς ...και όχι μόνο!

- Προϋποθέσεις ορθής εσωτερικής αξιολόγησης ή αυτοαξιολόγησης
Σχολικής Μονάδας – Κανονιστικό πλαίσιο (McNamara et al., 2021; Chapman and Sammons, 2013; Ofsted, 2000a και 2000b)

9. Ευφυής λογοδοσία (δηλ. βασιζόμενη στις απόψεις του ίδιου του σχολείου για το πόσο καλά εξυπηρετεί τους μαθητές του και τις προτεραιότητές του για βελτίωση).
10. Ισχυρή αυτοαξιολόγηση (δηλ. ενσωματωμένη στην καθημερινή πρακτική του σχολείου).
11. Αποτελεσματική αυτοαξιολόγηση (δηλ. υποβολή των πιο σημαντικών ερωτήσεων για τους μαθητές, τη μάθηση, τα επιτεύγματα και την ανάπτυξη).
12. Χρήση μιας σειράς από ενδεικτικά στοιχεία.
13. Σύγκριση της απόδοσης του σχολείου και των μαθητών με τα καλύτερα σχολεία.
14. «Συμπερίληψη - Εμπλοκή» προσωπικού, μαθητών, γονέων και διοικητών σε όλα τα επίπεδα.
15. Αναπόσπαστο μέρος των κεντρικών συστημάτων του σχολείου για την αξιολόγηση και την ανάπτυξη των μαθητών και για τη διαχείριση και ανάπτυξη του προσωπικού.
16. Το να οδηγεί σε δράση.

Το Ηθικό εκκρεμές της Εσωτερικής Αξιολόγησης - Αυτοαξιολόγησης: «Είναι ή Φαίνεται»; ή μήπως... «Θέλω την αξιολόγηση, αρκεί να μου δίνει τα αποτελέσματα που θέλω»!

Υπουργείο	Συντονιστές	Γονείς	Διευθυντής	Εκπαιδευτικοί	Μαθητές
«Θέλω» να γίνει η εσωτερική αξιολόγηση. «Θέλω» τα αποτελέσματα να είναι ειλικρινή ή να έχω αποτελέσματα; Τι κάνω; Νομικό πλαίσιο και επιστημονική καθοδήγηση με εμπλοκή του ΙΕΠ και των Συντονιστών. Πώς επιλύω τις αντιρρήσεις και την άρνηση; Νομικά. (Δυτικός Ηθικός Νομικισμός που αναιρεί τη βελτίωση δια της θεραπείας).	«Θέλω» να γίνει η εσωτερική αξιολόγηση. Έχω την κατάρτιση να σηκώσω αυτό το βάρος; Είμαι εμπρόθεσμος, για να είμαι ουσιαστικός; Δίνω έγκαιρη και έγκυρη ανατροφοδότηση στους εκπαιδευτικούς; Πότε θα «τρέξουν» οι προγραμματισμοί που ανατροφοδότησα στις αρχές Μαρτίου;	«Θέλω» να γίνει η εσωτερική αξιολόγηση. «Θέλω» να φανεί αν το σχολείο του παιδιού μου είναι το καλύτερο σχολείο της περιοχής. Βλέπω πολλά τρωτά στο σχολείο, αλλά μου φαίνεται «βολικό» τα αφήγημα ότι σχολείο που έχω επιλέξει είναι το καλύτερο της περιοχής μου. Αν τα αποτελέσματα του σχολείου δεν είναι καλά ή είναι χειρότερα από το διπλανό; Τι σημαίνει αυτό; Α) έγινε ειλικρινής δουλειά και θα υπάρξει βελτίωση ή Β) πρέπει να αλλάξω σχολείο στο παιδί μου; Θα έχει γίνει άραγε κι εκεί το ίδιο;	«Θέλω» να γίνει η εσωτερική αξιολόγηση. Είμαι έτοιμος να διαχειριστώ πιθανά αρνητικά αποτελέσματα; Τι αντίκτυπο θα έχουν στο προφίλ μου ως «διευθυντή»; Ελπίζω οι εκπαιδευτικοί να χειριστούν σωστά τα εργαλεία, μολονότι κάποιοι δεν έχουν τη γνώση. Εάν τα αποτελέσματα είναι αρνητικά, θα φταίει το «εργαλείο»!	«Θέλω» να γίνει η εσωτερική αξιολόγηση... Είναι πολλά που δεν ξέρω και τεράστιος ο όγκος εργασίας. Πρωτίστως, δεν γνωρίζω τις επιπτώσεις της ειλικρινούς καταγραφής της πραγματικότητας. Τι κερδίζω και τι χάνω εάν διεκπεραιώσω εκ τους ασφαλούς; Γιατί δεν γνωρίζω με τι ασχολούνται οι υπόλοιποι άξονες; Θα έπρεπε; Πότε θα έρθει η ανατροφοδότηση από τον Συντονιστή;	«Θέλω» να γίνει η εσωτερική αξιολόγηση. Θα γίνουν δράσεις χάριν ημών που ΔΕΝ γίνονταν; Θα ακουστεί η φωνή μου στα αποτελέσματα; Θα πάρω καλύτερους βαθμούς; Θα μπορούν να διαμαρτυρηθούν οι γονείς μου;

Είναι ή Φαίνεται

Το μεγάλο αναπάντητο ηθικό διακύβευμα:

«Απολογισμικότητα»

(λογοδοσία για την αποτελεσματικότητα)

«Υπο-λογισμικότητα»

1. «υπολογισμός» του τι χάνω, τι κερδίζω από την αξιολόγηση,
2. ποιος θα είναι «υπόλογος» εκεί που διαπιστώνονται αδυναμίες; Μου αρκεί να μην είμαι εγώ!

Τα τρωτά ηθικά σημεία της εσωτερικής αξιολόγησης - αυτοαξιολόγησης της σχολικής μονάδας:

- Τι μας διέφυγε στην όλη διαδικασία;
Η «ηθική δέσμευση» των εμπλεκομένων!
- Γιατί μας διέφυγε;

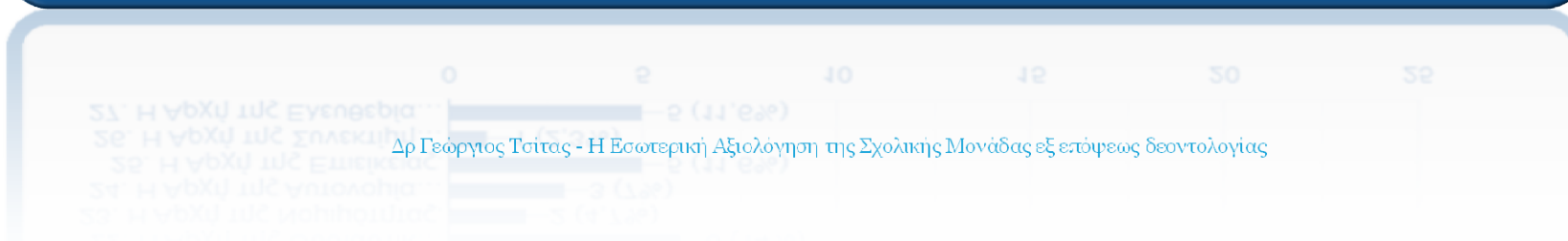
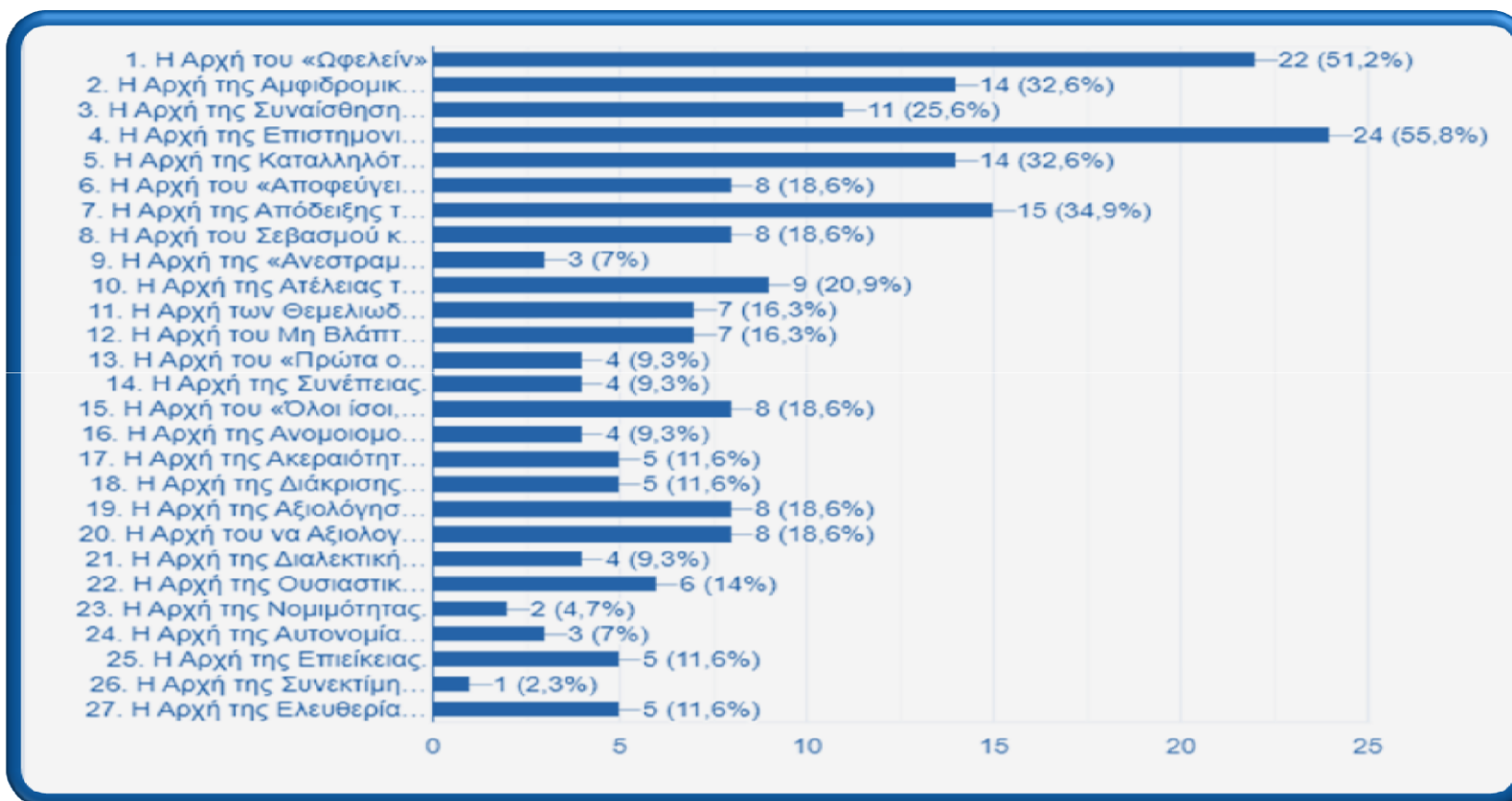
Λόγω της μονομερούς εστίασης στο τεχνικό – νομικό – επιστημονικό πλαίσιο, ΧΩΡΙΣ, ωστόσο, να καλυφθούν τα προβλεπόμενα βάσει της βιβλιογραφίας και της πράξης πρωτόκολλα.

Σημ: ό,τι είναι νόμιμο στην εκπαιδευτική αξιολόγηση δεν είναι κατ' ανάγκη ούτε επιστημονικό ούτε ηθικό (Τσίτας, 2019:93-113). Οι συντάκτες του Νόμου μπορεί να υστερούν επιστημονικά ή να παραβλέπουν (είτε εκούσια είτε ακούσια) ηθικές παραμέτρους του ζητήματος.

- Πώς ξέρουμε ότι δεν αρκεί η επιστημονικότητα της εκπαιδευτικής αξιολόγησης;

Μας το λένε οι ίδιοι οι «μάχιμοι εκπαιδευτικοί».

Η ιεράρχηση των Ηθικών Αρχών από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς, σε ομάδα εκπαιδευομένων στο πρόγραμμα ΕΠΑΝΕΚΑ (κλήθηκαν να επιλέξουν τις 5 σημαντικότερες κατά την κρίση τους):

Δρ Γεώργιος Τσίτας - Η Εσωτερική Αξιολόγηση της Σχολικής Μονάδας εξ'επόμεως δεοντολογίας

Το προτεινόμενο πλαίσιο των Ηθικών Αρχών (Τσίτας, 2019)

1. Η Αρχή του «Ωφελείν» ·	
2. της Αμφιδρομικότητας ·	
3. της Συναισθήσης του Ηθικού Βάρους ·	
4. της Επιστημονικότητας ·	
5. της Καταλληλότητας,	
6. της Ακρίβειας και της Σαφήνειας ·	
7. του «Αποφεύγειν» τη Βαθμολογική Ρύπανση ·	
8. της Απόδειξης της Αξίας και της Δεύτερης Ευκαιρίας ·	
9. του Σεβασμού και της Προστασίας ·	
10. της «Ανεστραμμένης Πυραμίδας» ·	
11. της Ατέλειας της Αξιολόγησης · των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων ·	
12. του Μη Βλάπτειν ·	
13. του «Πρώτα ο αξιολογούμενος» ή η «αξιολόγηση για τους αξιολογούμενους και όχι για την αξιολόγηση» ·	
	14. της Συνέπειας ·
	15. του «Όλοι ίσοι, όλοι διαφορετικοί και στην αξιολόγηση» ·
	16. της Ανομοιομορφίας ·
	17. της Ακεραιότητας, της Συνέπειας και της Ειλικρίνειας των Συμμετεχόντων ·
	18. της Διάκρισης του «Φαίνεσθαι» από το «Είναι» ·
	19. της Αξιολόγησης του «Όλου» ·
	20. του να Αξιολογείς, όπως θα ήθελες να Αξιολογείσαι ·
	21. της Διαλεκτικής και της Συλλογικής Απόφασης ·
	22. της Ουσιαστικής Δικαιοσύνης ·
	23. της Νομιμότητας · της Αυτονομίας του Αξιολογητή ·
	24. της Επιείκειας · της Συνεκτίμησης της Ανθρώπινη Ηθικής ·
	25. της Ελευθερίας του Αξιολογητή.

Συμπερασματικά

- Η εσωτερική αξιολόγηση – αυτοαξιολόγηση της σχολικής μονάδας παρουσιάζει σημαντικά κενά τόσο σε τεχνικής φύσεως ζητήματα, όσο και σε ζητήματα δεοντολογίας (εσωτερικά κίνητρα, ηθική δέσμευση, εμπιστοσύνη, ορθή διαχείριση των αποτελεσμάτων της), με αποτέλεσμα αφενός να μην πραγματώνεται ορθά σε κάποια σχολεία και αφετέρου να μην υπάρχει μηχανισμός αποτύπωσης αυτής της πραγματικότητας.
- Θα πρέπει άμεσα οι εμπλεκόμενοι εκπαιδευτικοί να επιμορφωθούν σχετικά και να δεσμευτούν ηθικά, όχι με εξαναγκασμό αλλά με πειθώ.

Βιβλιογραφία

- Brown, M., Gardezi, S., Blanco, L., Simeonova, R., Parvanova, Y., McNamara, G., O'Hara, J., Kechri, Z., (2021) School self-evaluation an international or country specific imperative for school improvement?, *International Journal of Educational Research Open*, Volume 2, 100063, ISSN 2666-3740, <https://doi.org/10.1016/j.ijedro.2021.100063>
- Carter, Travis & Dunning, David. (2008). Faulty Self-Assessment: Why Evaluating One's Own Competence Is an Intrinsically Difficult Task. *Social and Personality Psychology Compass*. 2. 346 - 360. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9004.2007.00031.x>.
- [Chapman, C.](#) and Sammons, P. (2013) School Self-evaluation for School Improvement: What works and why? Project Report. CfBT Education Trust, Reading, διαθέσιμο στο [6. Chapman and Pamela Sammons 2013.pdf](#), ανακτήθηκε στις 08/3/2022
- Δημητρόπουλος, Ε. (2007). *Εκπαιδευτική Αξιολόγηση, η αξιολόγηση της εκπαίδευσης και του εκπαιδευτικού έργου, Α' μέρος*, Πέμπτη Έκδοση, εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα
- Δούκας, Χ. (2000). *Εκπαιδευτική πολιτική και εξουσία: Η περίπτωση της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών (1982-1994)*, Δεύτερη Έκδοση, εκδ. Γρηγόρης, Αθήνα
- Dunning, D., Johnson, K., Ehrlinger, J., & Kruger, J. (2003). Why People Fail to Recognize Their Own Incompetence. *Current Directions in Psychological Science*, 12(3), 83–87. <https://doi.org/10.1111/1467-8721.01235>
- Faubert, V. (2009), "School Evaluation: Current Practices in OECD Countries and a Literature Review", OECD Education Working Papers, No. 42, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/21881654715>
- Johnston, P. (1989) Constructive evaluation and the improvement of teaching and learning. *Teachers College Record*, 90(4), 509-528.
- Κασσωτάκης, Μ. (2013). *Η αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών*, 3^η αναθεωρημένη έκδοση, εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα
- Καψάλης, Α., & Χανιωτάκης, Ν. (2015). *Εκπαιδευτική Αξιολόγηση, β' έκδοση*, εκδ. Αφοί Κυριακίδη Α.Ε., Θεσσαλονίκη
- Κωνσταντίνου, Χ. (2007). *Η αξιολόγηση της επίδοσης του μαθητή ως παιδαγωγική λογική και σχολική πρακτική*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα
- McNamara, G., Brown, M., Gardezi, S., O'Hara, J., O'Brien, S., & Skerrett, C. (2021). Embedding Self-Evaluation in School Routines. *SAGE Open*. <https://doi.org/10.1177/21582440211052552>
- Μπαγάκης, Γ. (2021) *Αυτοαξιολόγηση Σχολείου- Μη βαφτίζουμε το κρέας ψάρι*, ηλεκτρονική δημοσίευση στην ιστοσελίδα ESOS, διαθέσιμο στη <https://www.esos.gr/arthra/71748/aytoaxiologisi-sholeioy-mi-vaftizoyme-kreas-psari> ανακτήθηκε στις 10/3/2022
- Newman, D., & Brown, R. (1996). *Applied ethics for program evaluation*, London, Thousand Oaks, CA: Sage
- Τοίτας, Γ. (2019) *Ηθική και Εκπαιδευτική Αξιολόγηση (Μία προσπάθεια θέσπισης Ηθικών Αρχών για την Εκπαιδευτική Αξιολόγηση στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα)*, Διδακτορική Διατριβή, Αθήνα
- Ofsted. (2000)a, *Inspecting Schools: Handbook for inspection of secondary schools with guidance on self-evaluation*, London, The Stationery Office
- Ofsted, (2000)b, *Inspecting Schools: Handbook for inspection of nursery and primary schools with guidance on self-evaluation*, London, The Stationery Office
- *Stufflebeam, D.* (2001). *Evaluation Models, New Directions for Evaluation, no 89, spring 2001, pp. 7-92*